

УТВЪРЖДАВАНЕ НА УЧЕНИЧЕСКОТО ОБЩЕЖИТИЕ КАТО РЕАЛНА СРЕДА ЗА СИСТЕМНА ВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА ПО ВСИЧКИ ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ ОТ ФОРМИРАНЕТО НА ЛИЧНОСТТА НА УЧЕНИКА

Стефана Атанасова

*Ученическо общежитие при Професионална земеделска гимназия
„Добруджа“ – Силистра*

Резюме. Настоящата статия представя в систематизиран вид реализираните образователно-възпитателни дейности в ученическото общежитие към Професионална земеделска гимназия „Добруджа“ – Силистра, през учебната 2013/2014 година. Споделени са идеи за системна възпитателна работа, ориентирана към изграждане на стабилна ценностна система у учениците, с цел успешен старт в живота.

Материалът е извадка от представената на директора на ПЗГ „Добруджа“ информация за цялостната дейност на ученическото общежитие през първи и втори срок на учебната година.

Keywords: dormitory, hostel, vocational education, agriculture

В ученическото общежитие се настаняват ученици от различни населени места и етнически общности, от семейства с различен социален статус и често с проблеми в социалната адаптация и личностното развитие. Всеки идва със своите истини за света около себе си, с изграден модел на поведение, който невинаги отговаря на общоприетите норми и морал, със собствена ценностна система, с различна нагласа и мотивация към образованието като ценност. Колективното съжителство се оказва особено трудно за новите ученици, които за пръв път се отдалечават от семействата си. Те трябва лесно и бързо да се приспособят към новите условия, да се научат да изразяват свободно мнението си като равнопоставени личности, да поемат отговорности, да отстояват и защитават своите права и интереси, да си сътрудничат с другия и да зачитат неговите права, да развиват творческия си потенциал, да решават съвместно проблемите си, да живеят заедно.

Отдалечаването от семейството и от родителския контрол кара много от юношите да се чувстват независими, а това води до недисциплинираност, не-

зачитане на авторитети, принципи и правила на поведение. Всичко това налага системна възпитателна работа, която да обхваща всички основни направления от формирането на личността: изграждане на ключови социални умения и умения за открито общуване, развиване на мисленето, правно и гражданско възпитание, събуждане на интерес към историята и културата, нравствено и естетическо възпитание, трудово възпитание и професионално ориентиране, полово и здравно образование.

Като цяло, работата в едно ученическо общежитие е подчинена на:

- продължаване на възпитанието и развитието на средношколците;
- повишаване на мотивацията им за участие в образователно-възпитателния процес;
- изграждане на подходящи модели на социално поведение;
- утвърждаване на позитивни модели на общуване;
- формиране на моралните качества на личността чрез изясняване на основните нравствени ценности, права, норми и развитие на уменията за автономен морален избор;
- утвърждаване на култура на толерантност, сътрудничество и ненасилие;
- превенция на зависимости.

Жан-Жак Русо казва, че целта, която трябва да имаме при възпитанието на младите хора, е образование на сърцето, разума и ума. Изхождайки от тази мисъл и отчитайки специфичните особености в развитието на учениците, живеещи в общежитието (67 ученици – IX – XII клас), от които 81 % – от етническите малцинства и само две момичета), при планирането на годишната си дейност съм се опитала да намеря оптимален методически вариант за системна възпитателна работа, насочена към:

- формиране на система от социални знания, умения, отношения и ценности, необходими на ученика за активно му включване в живота на колектива и на обществото;
- осъзнаване на зависимостта на успеха от личните качества и индивидуалните решения, които всеки взема за собственото си развитие и израстване;
- развиване на екипния дух и повишаване на толерантността в общуването със заобикалящия свят;
- създаване на условия за мирно съжителство, позитивна комуникация, солидарност, взаимно уважение, инициативност, ангажираност и готовност за решаване на разнородни проблеми – организационни, материално-битови, социално-психологически, нравствено-етични, поведенчески и др.;
- осъзнаване на знанието като сила, която те прави независим и успешен;
- възпитаване в етническа толерантност, родолюбие, съпричастност към проблемите на училището, обществото и глобалните проблеми на човечеството;

– овладяване на някои **негативни тенденции** сред учениците: допускане на голям брой неизвинени отсъствия; безцелно пилеене на времето; увеличаване по групи с противообществени прояви; нетолерантност, насилие, употреба на алкохол, наркотици и тютюнопушене.

Реализирани дейности през учебната 2013/2014 г.

1. Уредени кътове с цел естетизация, функционалност и възпитателно-познавателно въздействие

– В стаята на възпитателите, в която учениците влизат по няколко пъти на ден, тъй като там се съхраняват ключовете за стаите, е оформен *кът* „Уроци по емоционална интелигентност“, съдържащ две секции: „Мъдростта с нас всеки ден“ и „Вдъхновение и мотивация“, с които се работи ежедневно, защото е по-ценно да се почерпят знания от опита на тези, които са достигнали до истински ценното в живота с много усилия, вместо да се извърви целият този път, за да се извлече поука.

В едната секция са изнесени много мъдри мисли, свързани с волята и постоянството, истината и лъжата, добродетелността и порока, скромността и високомерието, гнева и обидата, тактичността и грубостта, труда и мързела, демокрацията и законите и т.н. Другата секция съдържа мотивиращи цитати, които зареждат с оптимизъм и вдъхват увереност в собствените сили и възможности. Напр. „Ако чуеш глас, дълбоко в себе си, който ти казва: „Ти не можеш да рисуваши“, тогава напук започни да рисуваши и гласът ще изчезне“ – Винсент Ван Гог (*идеята: Никога не позволявай на себе си или на някого друго да ти казва, че не можеш да направиш каквото и да било. Ти сам определяш границите, които поставяш пред себе си. Ако искаш да направиш нещо, направи го, отърви се от негативните приятели и разбий вътрешната критика, която ти казва, че не можеш да се справиш*).

Учениците се впечатляват от мъдри мисли, които непрекъснато виждат на стените си във Facebook, и сами търсят цитати, които да обсъждаме. А не са редки и случаите, когато тези мисли се използват за коригиране на определено неприемливо поведение, защото е по-полезно това поведение да бъде обсъдено и ученикът сам да оцени постъпката си, отколкото осъдено и да предизвика обратен ефект.

– Уважавайки „правото на участие“ на учениците, във файето на общезитието е поставена „Кутия на доверието“ за споделяне на проблеми, изразяване на мнения, даване на предложения.

– Във файето съм аранжирала и „Дърво на промяната“ със съответната информация за неговата цел и значение.

За аранжирането на дървото съм използвала изрязани от картон оранжеви, жълти, тъмнозелени и светлозелени листа. Оранжевите и жълтите са насочени надолу, защото върху тях са изписани черти на характера, от които учениците

трябва да се освободят, т.е. листата да „окапят“ (агресивност, арогантност, наглост и нахалство, безотговорност и безразличие, озлобеност и истеричност, несъобразяване с другите, незачитане на правилата, ограниченост и изостаналост, нервност и избухливост, мързел и непостоянство, безволие и апатия, нетолерантност и т.н.), за да дадат възможност на зелените да избуют (поемане на отговорност, самодисциплина и самоконтрол, вяра в себе си, инициативност, контрол върху емоциите, зачитане на достойнството на всички, подреденост, позитивност и съзидателност, настойчивост и постоянство, взаимно уважение, стремеж към образованост, устойчивост на критика, амбиция за успех и т.н.). Целта е учениците да разберат, че не може да си останат същите и да очакват различни резултати. Всеки трябва да осъзнае, че бъдещето му е изцяло в неговите ръце и може да го насочи в правилната посока. С идеята на „Дървото на промяната“ са запознати всички ученици и всеки сам може да прецени от каква промяна точно се нуждае, за да бъде успешен в училище и в живота.

2. Изработени информационни табла

– „Седмица на позитивното мислене“ – съдържа информация защо трябва да сме позитивни и изписани позитивни намерения за всеки ден от седмицата (28.10. – 03.11.2013 г.). Целта беше учениците да се противопоставят на негативизма, който ни залива отвсякъде. Защото позитивният човек е по-успешен и по-щастлив, тъй като живее в хармония със себе си и света около себе си. Учениците трябваше да се убедят, че всеки сам определя каква да бъде неговата емоционална реакция спрямо случващото се около него. Ако напр. сутринта тръгнеш с намерението „Днес ще помагам на всеки, който се нуждае от помощ“, едва ли ще се отнесеш пренебрежително към нечия нужда.

– „1-ви ноември – Ден на народните будители – носители на духовността през вековете“ – две табла за занималнята и стаята на възпитателите с богата информация за будителите – кои са те, от какви идеи се ръководят, с какви дела остават в историята, защо се празнува този празник. Поместени са и интересни мисли на различни будители, които са вълнували поколения наред и продължават да звучат съвременно.

– „Алгоритъм за подготвяне на презентация. Аудио-визуални помощни средства“ – целта е учениците да осъзнаят, че добрата презентация изисква добра и задълбочена подготовка, за да отговори на поставените цели и да оправдае очакванията на презентирацията.

– „Хората – еднакви и различни“ и „Какво е толерантност“ по случай 16 ноември – Международния ден на толерантността и с цел формиране на норми и ценности като: зачитане на другостта, гражданско поведение, другарско отношение, уважение и взаимопомощ.

– „Ключовите компетентности“ – инструмент за лично и социално развитие на учениците“, съдържащо подробна информация за всяка от ос-

емте основни ключови компетентности и защо е необходимо да се познаят и усвояват. (Използвана е Европейска рамка на ключовите компетентности.)

– „*Животът е безценен. Не го заменяй с дрога!*“ – таблото съдържа интересна информация за пътя, по който се стига до дрогата, свидетелски разкази на наркомани, колажи от снимки под надслов „Животът на наркомана – един пропилян живот“ и „Животът без дрога – един щастлив живот“. Целта е учениците да осъзнаят, че дрогата не е решение, а договор със смъртта, който се подписва още с първата доза, докато животът ти предлага толкова красиви моменти, от които сам се отказваш в името на наркотика.

– „*Добре дошли в света на трудните хора*“ – табло-пътеводител за разпознаване на „трудните“ хора, с които непрекъснато се сблъскваме в ежедневието си и които вгорчават живота ни.

Изнесени са осемте типа характери според Андрю Фулър, описани в книгата „Трудните хора“ – как да ги разпознаем, какво целят, кои са любимите им фрази. Таблото дава възможност всеки да направи самооценка на характера си и да се опита да промени това, което го прави труден за общуване човек.

– „*Моите права в огледалото на моите отговорности*“ – табло с права, задължения и отговорности – адаптиран вариант на Всеобщата декларация за правата на човека, с акцент задължения, които произтичат от всяко човешко и морално право.

– „*Защо да учим*“ – табло с мотивиращи причини за овладяването на знания като ключ към успешна житейска и професионална реализация, защото обществото се нуждае от образовани и добре информирани хора, а знанието не е вродено – то се придобива с много труд и постоянство.

– „*Аз съм бъдещето! Аз съм промяната, която искам да видя в света!*“ – колаж-размисъл за личната отговорност – всеки сам е отговорен за своя избор и действия, за поведението си към другите хора, за начина, по който подрежда времето си, за личното си щастие, за повишаването на самочувствието си, за живота си такъв, какъвто е. Идеята беше да накарам учениците да осъзнаят, че не могат да продължават да правят същите неща и да очакват светът около тях да става по-добър, че промяна е възможна само с лично участие, със собствен труд, защото човек цени това, което сам създава.

– „*Да запазим планетата чиста*“, по случай 22 април – Деня на Земята – табло с любопитна информация за водните ресурси, въздуха, замърсяването на околната среда и за инициативите, които можем да предприемем за опазването на планетата, защото Земята е нашият общ дом и е дълг и отговорност на всеки да го поддържа чист и подреден.

– „*Здравословно хранене*“ – колаж от 6 слайда, с акцент поведение по време на хранене и пирамида на здравословното хранене.

– В чест на 1-ви декември – Международния ден за борба със СПИН, в занималнята беше уреден информационен кът с плакати, листовки, диплян-

ки, флаери. На учениците бяха раздадени брошури и презервативи, макар и в ограничен брой.

– „Из живота на общежитието“ – табло със снимков материал от проведените образователно-възпитателни и художествено-развлекателни дейности.

Всички уредени кътове и изработени табла са използвани при индивидуалното и груповото консултиране на ученици, при обсъждане на конкретни поведенчески прояви, за овладяване на ключови компетентности и възпитаване на характера; при провеждането на разговори и дискусии за изграждането на социални умения, за себепознание, за изразяване и утвърждаване на собствена личност.

3. Проведени дейности с всички ученици

(За всяка дейност съм представяла на директора на училището предварително разработен план)

– „В конфликт със закона. Как да се предпазим от саморазрушително поведение“ – среща на учениците с органи на реда и сигурността – ст. лейтенант Алтан Мехмед и гл. полицай Красимир Кирилов.

На срещата учениците бяха запознати с правата си на граждани, с видовете престъпления и противообществени деяния, с наказанията, които се налагат за различните видове престъпления. Специално внимание беше обърнато на младите хора като участници в движението. Бяха поставени за решаване различни казуси, поради което срещата прерасна в дискусия, интересна и за учениците, и за водещите.

– „Насилието сред учениците – проблем, свързан с жестокостта и агресията“, по повод пострадал ученик извън района на общежитието и училището.

Основна цел на срещата с полицаи от РУ „Полиция“ – Силистра, беше учениците да разберат, че всяко преднамерено поведение, което приключва с физическа или психическа вреда на човек, животно или повреда на собственост, е агресия и тя се наказва строго от закона, когато има подадена жалба за това. Беше обърнато сериозно внимание на спазването на дневния режим и вечерния час от учениците, пребиваването в питейни заведения и увличането по групи с противообществени прояви, нетолерантност, насилие, употреба на алкохол и наркотични вещества.

– Дискусия на тема: „Толерантността и нейните граници“, която имаше за цел учениците да си изяснят значението на думата толерантност, да проверят себе си – толерантни хора ли са, и в крайна сметка да осъзнаят, че толерантността е признаване на равенството между хората и отказ да доминираш над другите, да им причиняваш болка, насилие и вреда.

Дискусията протече по предварително разработен план, с определени цели и очаквания. Бяха избрани водещ и четирима ученици – „експерти“ по

проблема, които бяха поставени в известна опозиция. Публиката взе участие при изясняване на понятия като: уважение, състрадание, прошка, милосърдие, съчувствие, симпатия, сърдечност.

Накрая бяха дадени конкретни препоръки как да станем толерантни.

– *Беседа на тема: „Ключовите компетентности – необходими на всеки един във всяка една ситуация“* – учениците бяха запознати с осемте ключови компетентности с помощта на изработеното по темата табло. Последва кратка дискусия, в която учениците се позоваха на примери за успешни хора, които не са и чували за тези компетентности, но в крайна сметка се съгласиха, че е предимство владенето на езици, овладяването на граждански, социални и предприемачески умения.

– *Среща-разговор* за обсъждане на състоянието на материалната база в общежитието на тема: *„Права и отговорности“*, с основен акцент обвързаност между право и отговорност. Учениците непрекъснато говорят за правата, които имат, но не си дават сметка, че всяко право върви със задължение и отговорност.

Чрез представяне на взаимоотношенията граждани – държава учениците трябваше да осъзнаят, че правата на гражданите са задължения за държавата и тя трябва да ги гарантира, да следи за тяхното спазване и самата тя да ги спазва, а правата на държавата са задължение на гражданите. По аналогичен начин бяха представени взаимоотношенията училище (общежитие) – ученици. След като бяха разгледани различни казуси със задача „Чие право е нарушено?“, пред учениците беше направен подробен анализ на състоянието на материалната база в общежитието към момента и бяха поставени за разискване въпросите спазило ли е училището своите задължения спрямо учениците и как учениците са изпълнили своите отговорности към предоставената им база и режим в общежитието.

– *„Младите хора и зависимостите“* – среща-разговор за запознаване на учениците с резултатите от анкетно проучване по проблемите на зависимостите (тютюнопушене, алкохол, наркотици) и вредните ефекти вследствие на тяхната употреба. На срещата бяха дискутирани причините, поради които се прибегва към употребата на наркотични вещества, като най-често изтъквани бяха: от любопитство, да избягаш от проблеми, да не изглеждаш „задръстен“ в приятелския кръг. Бяха споделени идеи как да отстояваш личната си свобода и в крайна сметка всички се съгласиха, че винаги има други алтернативи да решиш проблемите си, вместо да прибегваш към упойващи вещества, които имат само временен ефект, а водят до пристрастяване, което те тласка към дъното.

– *Дискусия на тема: „Може ли да съществуват права без задължения и отговорности“* – целта беше да се провери доколко учениците познават правата си и да осъзнаят, че всяко човешко право е обвързано със задължение и отговорност.

На срещата беше представена кратка информация за основанията, за създаването и целта на Всеобщата декларация за правата на човека.

Учениците бяха запознати и с видовете права: законови, които се дават от Конституцията и законите на страната и са строго регламентирани; морални, които не са записани в специален документ, но етиката на човешките взаимоотношения изисква те да се спазват, и човешки, които се отнасят до всички хора, без оглед на техния пол, раса, националност. Специално внимание беше обърнато на чл.1, чл.19 и чл.29, касаещи равенството между хората, свободите и задълженията към обществото. Последвалата дискуссия беше организирана около въпросите: *В какво се изразява равенството между хората? Абсолютен ли е характерът на свободите? Какви индивидуални задължения има всеки към обществото?*

С помощта на изработеното табло учениците стигнаха до заключението, че всяко право е обвързано със задължение и отговорност, и преди да говорят какво нямат право другите, да помислят дали те самите изпълняват собствените си задължения.

– *Беседа на тема: „Здравната култура – задължение и отговорност към собствената личност и към другите“* – среща, провокирана от липсата на контрол върху собственото здраве и занижена лична отговорност. И в най-мразовитите дни учениците ходят из общежитието по тениски и джапанки, а в същото време се оплакват от главоболие, хрема, втрисане, което, от своя страна, води до чести отсъствия от училище, а не на последно място и до влошаване на семейния бюджет поради необходимостта от закупуване на скъпи лекарства.

– *Тренинг на тема: „Граждански права и социална изолация“* – чрез интерактивна ролева игра „Направете крачка напред“ учениците демонстрираха различията между отделните социални групи в обществото и последиците, които тези различия могат да имат за отделния индивид.

Целта беше да се стимулира осъзнаването на проблема за социалното неравенство, да се насърчи разбиращото отношение към уязвимите групи и да се предложат стъпки, които могат да бъдат предприети, за да се заостри вниманието към различията в обществото.

В играта участваха 30 ученици. Участниците бяха подпомогнати с прочит на серия от въпроси, върху които всеки от тях да помисли от позицията на човека, чиято роля ще играе, и им се даде достатъчно време да влязат в ролите си. След края на играта последва дискуссия, която започна със споделяне на породените емоции и преживявания по време на играта.

Накрая на учениците беше предложено да онагледят с пирамида социалната изолация – *Кои слоеве на обществото ще са в нейната основа и кои ще са на върха?* – нещо, с което безпогрешно се справиха.

– *Беседа на тема: „Да запазим планетата чиста“*, по случай Деня на Земята. Беседата беше организирана около въпроса: *С какви ценни блага ни дарява природата и как ние ѝ се отплащаме?*

Като нагледно средство беше използвано предварително изработеното по темата табло.

Целта на беседата беше:

– учениците да осъзнаят, че природата може да съществува без човека, но човекът не може да съществува без природата;

– да провокира по-голяма отговорност у учениците по отношение на опазването на околната среда и промяна в навиците да изхвърлят боклуци през прозорците, по улиците, сред природата; да пилеят лекомислено вода; да разхищават електроенергия; да унищожават зелените площи и цветните лехи;

– да осъзнаят, че всеки трябва да даде своя принос за по-чиста и здравословна околна среда, за запазване живота на планетата.

В края на срещата обсъдихме инициативи за опазване на нашия общ дом – Земята, чист и подреден. А за по-красива околна среда засадохме цветя пред общежитието.

– *Дискусия на тема: „Подражанието – позитивно или негативно явление“* – тема, провокирана от най-често изричаната дума – „другите“, „и другите правят така“, „другите имат това“, „другите си живеят живота, както си искат“ и т. н.

В България цяло едно поколение се осакатява и оскотява. Младежите обичат силните чувства и изживявания, но те са съсредоточени изцяло в задоволяване на първични инстинкти. Този стремеж активно се пропагандира от масмедията чрез различни шоута, филми и фаворизирани обекти за подражание. От екраните се сипят чалга, секс и кървища като източници на силни емоции и в подобни преживявания младото поколение търси да усети истинския живот. И вместо да имат свой път на развитие, да моделират собственото си поведение според своите виждания и разбирания за живота, все повече млади хора желаят да живеят живота на другите, да притежават техните качества и сполуки, без да са вложили нужните за това усилия, което води до пълно обезличаване. А всеки е уникален и неповторим и учениците трябва да го осъзнаят. Загова дискусиата беше организирана като сблъсък на мнения: за и против подражанието, около следните въпроси:

– *Защо много хора смятат, че подражанието е необходимо за израстването на личността, а други напълно го отричат?*

– *В кои случаи подражанието се възприема като възпитаване?*

– *Какъв е добрият родителски модел за подражание?*

– *Кое кара хората да подражават на другите?*

– *На кого подражават съвременните младежи?*

– *Какво е чалга култура?*

– *Какво се случва с живота ти, ако се опитваш да живееш живота на другите?*

„Експертите“ по въпроса бяха толкова, колкото и въпросите. Целта на дискусиата беше да се изясни как и доколко може да се подражава и да се осъзнае какво въздействие може да окаже подражанието върху личността и нейната житейска реализация.

– *Среща на учениците с инспектор от детска педагогическа стая – Ирена Мърова, на тема: „Младите хора и престъпленията. Агресията, насилието и тормозът и последиците от тях за учениците и за техните родители“* – целта на срещата беше учениците да се запознаят с конкретни случаи на престъпления, извършени от непълнолетни, и мерките, които са предприемани спрямо тях; да осъзнаят, че агресивните проявления в училище и извън него водят след себе си много негативи, които могат да се отразят неблагоприятно върху целия им живот.

Насилието и агресията бяха представени като проблем на цялото общество. А децата и младите хора копират не само това, което виждат в семейството, а и това, което наблюдават в обществото, на екрана, в медиите, в компютърните игри. Като най-честа причина за появата на агресия у децата и младежите беше посочена социалната среда – разширяването на пропастта между тези, които имат, и тези, които нямат. Неудовлетвореността от живота е един от факторите, които стимулират личността към извършване на насилствени деяния. Ниското самочувствие, неприемането от приятелския кръг също са честа причина за поява на агресия. Разгледани бяха множество случаи на упражнен тормоз, извършено насилие, вандализъм, които завършват с възпитателни дела и строги мерки спрямо извършителите.

4. Проведени тестове и анкетни проучвания

– Диагностичното изследване: *„Психологически профил на деветокласника“* – с цел да се установят общите и личностните индивидуално-психологически особености на новопостъпилите ученици, за да се определи посоката на възпитателно въздействие при работа с тях, за корекция на конкретни личностни качества и негативни тенденции в поведението, които биха довели до асоциални прояви, и в същото време да се работи за утвърждаване на положителните качества на личността.

– *Анкетно проучване по проблемите на зависимостите (тютюнопушене, алкохол, наркотици)* – направен е подробен анализ на резултатите, които ще послужат за планиране на по-нататъшни дейности по проблема.

– Психологически тест *„Да разгадаем същността си с рисунка“* – учениците рисуваха човече с определени геометрични фигури, които не трябваше да надвишават 10 броя. Макар и да твърдяха, че се познават добре, бяха любопитни да разкрият нови страни на характера си и истински се забавляваха.

Тестът помогна на учениците да научат повече за себе си, за силните страни на характера си, което ги накара да придобият по-голямо самочувствие и повече вяра в себе си, но в същото време стана и повод за дискусия доколко може да се разчита на талантите и заложбите. Наложиха се изводът, че те умират, ако не се развиват. Защото средата определя ценностите, които имат голямо влияние върху поведението, и ако на един млад човек му липсва самоконтрол, способност за самостоятелно вземане на решения, търпение и постоянство, всички хубави черти, заложени в характера, биха се превърнали в пълната си противоположност.

– Проведен *психометричен тест* „Почтен ли сте?“ – тест с 15 въпроса за личностна характеристика. Целта на теста беше да се проследят моделите на мислене, чувства и поведение на всеки ученик.

Резултатите бележат и известна предсказуемост – как би действал всеки един при определени обстоятелства.

5. ХУДОЖЕСТВЕНО-РАЗВЛЕКАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ

През годината са проведени множество уроци по *емоционална интелигентност, духовност и самоусъвършенстване – четене и обсъждане в малки групи на текстове, третиращи вселенската мъдрост; обсъждане на притчи и мъдри мисли, възпитаване на чувства...* Учениците проявяват интерес към тълкуване на мъдри мисли. В група или сами четат притчи и заедно тълкуваме смисъла, вложен в тях. За целта са използвани книгите: „Скритият дар“ на Джериес Авад, „Приказки за щастие“ на Гаспар Ернандес и Джорди Явина, „Душата на света“ на Фредерик Льоноар и др.

– Рождените и именните дни се отбелязват със специално изработени от мен за всеки ученик картички, с конкретни пожелания. Подготвяни са и други изненади – музикален поздрав или фотосесия с най-близкия приятелски кръг.

– С ръчно изработени картички учениците поздравиха своите приятелки и учители за Св. Валентин и Осми март. Всеки може да си позволи да купи една картичка, но когато в нея са вложени труд и любов, впечатлява повече, защото се показва по-специално отношение.

– Сами изработихме богата украса за занималнята, в която се проведе Коледното тържество на училището; гирлянди-валентинки за празника на влюбените, а за Първа пролет изработихме голямо цветно пано от сухи клони, които „разцъфнаха“ с хартиени цветчета и листенца като фон на красиви пролетни цветя, лястовици и пеперуди от картон.

Естествено е, че не всички ученици се включват в изработката на украси, особено като се има предвид, че са големи момчета, но повечето от тях с готовност се заемат да свършат нещо определено (например да изрязват определени части), а по-късно с гордост да отбелязват, че са взели участие в създаването на нещо красиво, и сами питат ще правим ли нещо ново. А това е повече от достатъчно.

В общезитието задължително се провежда учебно-помощна дейност. Ежедневие е индивидуалното и груповото консултиране на ученици по проблеми, свързани с поведението и общуването; за решаването на проблеми от личен, интимен и семеен характер. Обсъждат се конкретни поведенчески прояви; проблемите за самоуважението, за очакванията от живота и личната отговорност; за пътя към успеха и необходимостта от овладяването на българския език като ключ към успешната социализация.

Провеждат се непринудени разговори около проблеми от себепознанието и изграждането на положителен образ за себе си („Защо се ражда човек?“,

„Харесвам ли живота си и какво мога да променя в него?“, „Какво очаквам от живота? Как мога да го постигна? Имам ли сили за това“? и др.).

Търси се съдействието на родителите за овладяване на проблемно поведение и нанесени имуществени щети.

Учениците от общежитието участват активно в извънкласната дейност на училището, която е много богата и разнообразна. В работата си се старая да не повтарям това, което се прави в училище, а по-скоро да повишавам емоционалната интелигентност на учениците.

Смисълът на цялата възпитателна дейност беше подчинен на идеята учениците да осъзнаят, че училището съществува за тях, че те трябва да са истински заинтересованата, активната страна, че те трябва да търсят диалог със своите учители, които са най-горещите защитници на техните интереси. И вместо да търсят причината за собствените си неуспехи у другите и да се смятат за невинни жертви, да осъзнаят, че е невъзможно да се постигне хармония във взаимоотношенията с другите, ако им липсва вътрешна хармония. Защото точно дисхармонията в ежедневието ни води до потиснатост, агресивност, безразличие към проблемите на другите.

Учениците трябва да осъзнаят, че е невъзможно да откриеш истината извън себе си, защото, докато другите ти я сочат, никога няма да я приемеш за истина; че всичко, което искаме да постигнем в живота си, зависи от нас самите. И когато човек е готов за промяна, започва от себе си – не разчита други да решават проблемите му, други да се борят за успехите му.

Всеки млад човек мечтае да се реализира като личност, която другите ценят и уважават, но това се постига с цената на много усилия, упорит труд и известни жертви. Всеки трябва да се убеди, че не може да разчита само на способностите, с които е надарен, защото, ако е безотговорен и несамостоятелен, слабохарактерен и безволев, злонамерен и самонадеян, той никога няма да преуспее и винаги ще се чувства недооценен, нещастен и сърдит на целия свят.

SCHOOL'S DOMITORY AS AN ENVIRONMENT FOR SYSTEMATIC EDUCATIONAL WORK ON STUDENT'S PERSONAL DEVELOPMENT

Abstract. The paper presents various educational experiences in a school's dormitory for students, as well as for their educators. Also, the social activities are outlined and an analysis of their use for the personal development of students is given.

✉ **Mrs. Stefana Atanasova**

Vocational Agricultural School „Dobrudzha“
Silistra, Bulgaria

E-mail: pzg_dobrudja@abv.bg